

15—18 METŲ KREPŠININKŲ IR IMTYNININKŲ POŽIŪRIS Į TRENERĮ BEI JO POVEIKĮ SPORTININKŲ ĮKVĖPIMO BŪSENAI

Romualdas Malinauskas, Gintaras Bukauskas
Lietuvos kūno kultūros akademija, Kaunas, Lietuva

Romualdas Malinauskas. Profesorius socialinių mokslų daktaras. Lietuvos kūno kultūros akademijos Sporto pedagogikos ir psichologijos katedros vedėjas. Mokslinių tyrimų kryptis — sporto pedagogų ir sportininkų socialinio psichologinio rengimo ypatumai.

SANTRAUKA

Atliktas 15—18 metų krepšininkų ir imtynininkų požiūrio į trenerį tyrimas, taip pat analizuota, kaip treneris veikia sportininkų įkvėpimo būseną. Siekiant užsibrėžto tikslo buvo keliami tokie uždaviniai: įvertinti trenerio asmenybės brandą sportininkų akimis, ištirti požiūrį į trenerį pagal jo poveikį sportininkų įkvėpimo būsenai. Keliami prielaida, kad komandinės šakos sportininkų (krepšininkų) požiūris į trenerį yra palankesnis nei individualios (imtynininkų). Taikyti šie tyrimo metodai: anketinė apklausa („Trenerio asmenybės brandos vertinimo anketa“ ir „Trenerio vertinimo pagal jo poveikį sportininkų įkvėpimo būsenai anketa“), matematinė statistika (χ^2 kriterijus). Tyrimas atliktas 2004 metais, ištirti 86 sportininkai (15—18 metų imtynininkai ir krepšininkai).

Rezultatai atskleidė, kad 15—18 metų imtynininkai ir krepšininkai trenerio asmenybės brandą vertina vidutiniškai, nes trenerį kaip vidutiniškai brandžią asmenybę įvardijo 43% imtynininkų ir 41% krepšininkų. Taikant χ^2 kriterijų nustatyta, kad krepšininkų ir imtynininkų požiūris į trenerio asmenybės brandą statistiškai patikimai nesiskiria ($p > 0,05$).

Tyrimo rezultatai parodė, kad trenerio poveikį sportininko įkvėpimo būsenai 50% krepšininkų ir 28% imtynininkų vertina teigiamai. Nustatytas statistiškai patikimas ($p < 0,05$) 15—18 metų krepšininkų ir imtynininkų trenerio vertinimo pagal jo poveikį sportininko įkvėpimo būsenai skirtumas: krepšininkų požiūris palankesnis.

Raktažodžiai: požiūris į trenerį, įkvėpimo būseną, krepšinis, imtynės.

IVADAS

Vis daugiau dėmesio susilaukia publikacijos, kuriose analizuojami sportininko psichologijos klausimai. Vis dėlto sportas — tai socialinis reiškinys, kurio negalima įsivaizduoti be bendravimo, be santykių, kuriuos treneris kuria ugdydamas sportininkus (Reinboth et al., 2004). Manome, kad ne mažiau aktualūs būtų tie darbai, kuriais atsižengiama į trenerį, nes tarp įvairių pedagoginės veiklos rūšių trenerio profesija yra sunki, o treneriai dažnai būna perdegimo aukos (Martens, 1999).

Kita vertus, trenerio veiklos pedagoginės ir psichologinės problemos yra nepakankamai nagrinėjamos (Malinauskas, 2004). Šiek tiek daugiau dėmesio pastaruoju metu skiriama tarpasmeninių santykių problemoms, su kuriomis treneriai susiduria organizuodami bendrą veiklą, ugdydami komandos sutelktumą, įspėdami arba nutraukdami konfliktus tarp sportininkų, užmezgdami sutartis su naujais komandos nariais (Aleksandravičiūtė, 2001). Mokslo darbuose (Miller, 1992; Sherman, Fuller, 2000; Carron et

al., 2002; Gillbert, Trudel, 2004;) nurodoma, kad trenerio patirtis, jo žinios, nuostatos, elgesys, perduodamos vertybės, aktyvumas ir jo asmenybės branda bendraujant su sportininkais vyrauja, daro pastariesiems lemiamą įtaką. Manome, kad sportininko požiūrio į trenerio asmenybės brandą tyrimas nepraranda savo aktualumo, nes palankus sportininkų požiūris laiduoja visos sportinės veiklos sėkmę (Bergmann-Drewe, 2000). Treneris gali užmegzti glaudžius ryšius su sportininkais, jeigu komandoje yra geri tarpasmeniniai santykiai. Teigiamus rezultatus nesunkiai pasiekia tas treneris, kuris geba formuoti gerus tarpasmeninius santykius komandoje, geba bendrauti su sportininkais kaip lygiateisis jos narys, geba juos pažinti, pripažinti tokius, kokie jie yra (Sherman, Fuller, 2000; Carron et al., 2002; Gillbert, Trudel, 2004).

Užsienio autorių darbuose pastaruoju metu ypatingo dėmesio susilaukė ir sportininkų požiūrio į trenerio poveikį sportininkų įkvėpimo būsenai tyrimai (Carron, 1978; Chelladurai, Saleh, 1980; Schiersheim, 1980; Carron, Chelladurai, 1981; Chelladurai, 1984; Widmeyer et al., 1993; Spink, Carron, 1994; Wong, Bridges, 1995; Gardner et al., 1996; Martens, 1999; Grisafe et al., 2003; Reinboth et al., 2004). Ieškoma būdų, kuriais treneriai galėtų skatinti ir kurti aukštą sportininkų įkvėpimo būsenos lygį.

Mokslo darbuose dažniausiai analizuojama, kaip treneriai taiko motyvavimo priemones, kaip vadovauja siekdami tikrumo, kad jų sportininkai varžysis aukštesnio rango varžybose (Chelladurai, 1990; Gardner et al., 1996). Todėl galima manyti, kad pagal sportininkų požiūrį į trenerio poveikį sportininkų įkvėpimo būsenai galima spręsti apie darnią abipusę trenerio ir sportininko veiklą (Carron et al., 2002). Trenerių gebėjimas įkvėpti sportininkus buvo ir dabar yra svarbi pedagoginių ir psichologinių tyrimų problema. Nors kai kurie tyrimai (Percival, 1971; Malinauskas, 2003, 2004) rodo, kad krepšinininkų požiūris į trenerį yra palankesnis nei imtynininkų, vis dėlto į šį klausimą dar nėra vienareikšmiško atsakymo. **Tyrimo mokslinė problema** — ar skiriasi komandinių ir individualių šakų sportininkų požiūris į trenerį (mūsų atveju — 15—18 metų krepšinininkų ir imtynininkų)? Atsakius į šį klausimą, bus praplėstos žinios apie požiūrį į trenerį tų sporto šakų atstovų, kurie užsiima skirtinga sportine veikla (komandine ir individualia) (Šukys, 2001).

Tyrimo tikslas — išanalizuoti 15 — 18 metų

sportininkų (krepšinininkų ir imtynininkų) požiūrį į trenerį bei jo poveikį sportininkų įkvėpimo būsenai.

Uždaviniai:

1. Įvertinti trenerio asmenybės brandą sportininkų akimis.
2. Ištirti požiūrį į trenerį pagal jo poveikį sportininkų įkvėpimo būsenai.

Hipotezė. Keliama prielaida, kad komandinės šakos sportininkų (krepšinininkų) požiūris į trenerį yra palankesnis nei individualios šakos sportininkų (imtynininkų).

Pagrindinės sąvokos. *Trenerio branda* — trenerio gebėjimas atsirinkti ir įvaldyti svarbiausias vertybes, gebėjimas ugdyti specialistui reikšmingus dorovinius bruožus (Miškinis, 2002). *Įkvėpimo būsenai* — tai sportininkų optimalios psichinės energijos būsenai (Martens, 1999).

TYRIMO METODAI IR ORGANIZAVIMAS

Buvo taikomi šie **tyrimo metodai:**

1. Literatūros šaltinių analizė.
2. Anketinė apklausa:
 - *Trenerio asmenybės brandos vertinimas* (Miškinis, 2002);
 - *Trenerio vertinimas pagal jo poveikį sportininkų įkvėpimo būsenai* (Martens, 1999).
3. Matematinė statistika (χ^2 kriterijus).

Trenerio asmenybės brandos vertinimo anketoje (Miškinis, 2002) buvo pateikta 40 teigiamų ir neigiamų asmenybės savybių porų. Sportininkams reikėjo įvertinti savo trenerio asmenybės brandą. Kuo arčiau prie kiekvienos poros dešinio ar kairio žodžio sportininkas parašė ženklą „X“, tuo, jo manymu, ta savybė treneriui būdingesnė. Vertinimo simboliai: 5 — labai ryški, 4 — ryški, 3 — ne itin ryški, 2 — neryški, 1 — visiškai neryški savybė. Rezultatai susumuojami taip: 200—180 taškų — labai brandi, 179—160 taškų — brandi, 159—130 taškų — vidutinio brandumo, mažiau kaip 129 taškai — nebrandi asmenybė. Norėdami įvertinti šios metodikos patikimumą, atlikome pakartotinę apklausą, kurios gauti duomenys sutapo su pradiniais 79%.

Siekiant ištirti sportininkų požiūrį į trenerį pagal jo poveikį sportininkų įkvėpimo būsenai, tiriamiesiems buvo pateikta R. Martens (1999) metodika *Trenerio vertinimas pagal jo poveikį sportininkų įkvėpimo būsenai*. Pateikti 6 klausimai, kurių kiekvienas turi po penkis atsakymus, verti-

namus nuo 1 iki 5 balų (niekada — 1; retai — 2; kartais — 3; dažnai — 4; visada — 5). Jei sudėję atsakymų balus, gauname skaičių 18 ir daugiau — poveikis neigiamas; nuo 12 iki 17 — poveikis neutralus; nuo 6 iki 11 — teigiamas. Nustatyta, kad bandomuoju tyrimu atlikus dvi apklausas duomenys sutapo 77%.

Tyrimo organizavimas. Tyrimas atliktas 2004 metais. Tiriamieji atsitiktine tvarka (pagal atsitiktinių skaičių lenteles) atrinkti iš Lietuvos krepšinio mokyklų ir imtynių klubų sąrašų, taikant serijinį principą. Šis principas taikomas tada, kai tiriama populiacija plačiai nusidriekusi, todėl tiriamųjų grupės formuojamos pakopomis, t. y. sudarant grupes iš grupių (Kardelis, 2002). Buvo tiriama: 13 A. Sabonio krepšinio mokyklos auklėtinių (15—16 metų); 14 Kauno miesto krepšinio mokyklos auklėtinių (17—18 metų); 15 krepšinio klubo „Žvaigždžių tornadas“ auklėtinių (15—16 metų); 12 Lietuvos olimpinio sporto centro imtynininkų (17—18 metų); 13 Visagino imtynių klubo „Sparta“ auklėtinių (15—16 metų); 14 Anykščių imtynių klubo auklėtinių (15—16 metų); 5 Kauno miesto JSO sporto mokyklos imtynininkai (15—16 metų). Iš viso ištirti 86 sportininkai.

REZULTATAI

15—18 metų krepšinininkų ir imtynininkų požiūrio į trenerio asmenybės brandą duomenys pateikti 1 lentelėje.

Taikant χ^2 kriterijų nustatyta, kad 15—18 metų krepšinininkų ir imtynininkų trenerio asmenybės brandos vertinimas statistiškai patikimai nesiskiria ($\chi^2(2) = 0,48$; $p > 0,05$). Rezultatai rodo, kad požiūris į trenerį kaip į labai brandžią asmenybę būdingas tik 1 krepšinininkui ir dviems imtynininkams. Šiaip vyrauja požiūris, kad trenerio asmenybė brandi arba vidutiniškai brandi.

Procentinė 15—18 metų krepšinininkų ir imty-

nininkų skirstinio išraiška pateikta 1 paveiksle. Trenerį kaip nebrandžią asmenybę apibūdina 18% krepšinininkų ir 16% imtynininkų; kaip vidutiniškai brandžią asmenybę trenerį įvardija 43% imtynininkų ir 41% krepšinininkų; kad treneris yra brandi asmenybė, mano 39% krepšinininkų ir 36% imtynininkų; labai brandžia asmenybe laiko 5% imtynininkų ir 2% krepšinininkų.

Pasitelkę R. Martens (1999) metodiką *Trenerio vertinimas pagal jo poveikį sportininkų įkvėpimo būsenai* nustatėme, kad 15—18 metų krepšinininkų ir imtynininkų požiūris į trenerio poveikį sportininko įkvėpimo būsenai statistiškai patikimai ($\chi^2(2) = 6,17$; $p < 0,05$) skiriasi: krepšinininkų požiūris yra palankesnis (2 lent.).

Procentinė 15—18 metų krepšinininkų ir imtynininkų skirstinio išraiška pagal trenerio poveikį sportininkų įkvėpimo būsenai pateikta 2 paveiksle. Gauti tyrimo rezultatai rodo, kad trenerio poveikį sportininko įkvėpimo būsenai 50% krepšinininkų ir 28% imtynininkų vertina teigiamai. Neutralus požiūris į trenerio poveikį sportininko įkvėpimo būsenai būdingas 32% krepšinininkų ir 31% imtynininkų. Neigiamai trenerio poveikį sportininko įkvėpimo būsenai vertina 41% imtynininkų ir 18% krepšinininkų.

Remiantis gautais rezultatais galima daryti prielaidą, kad krepšinio treneriai labiau stengiasi sukelti savo sportininkų įkvėpimo būseną, galbūt todėl krepšinininkų vertinimai yra palankesni. χ^2 kriterijaus taikymo rezultatai rodo: požiūris, kad trenerio poveikis jų įkvėpimo būsenai yra neigiamas, imtynininkams būdingesnis.

REZULTATŲ APITARIMAS

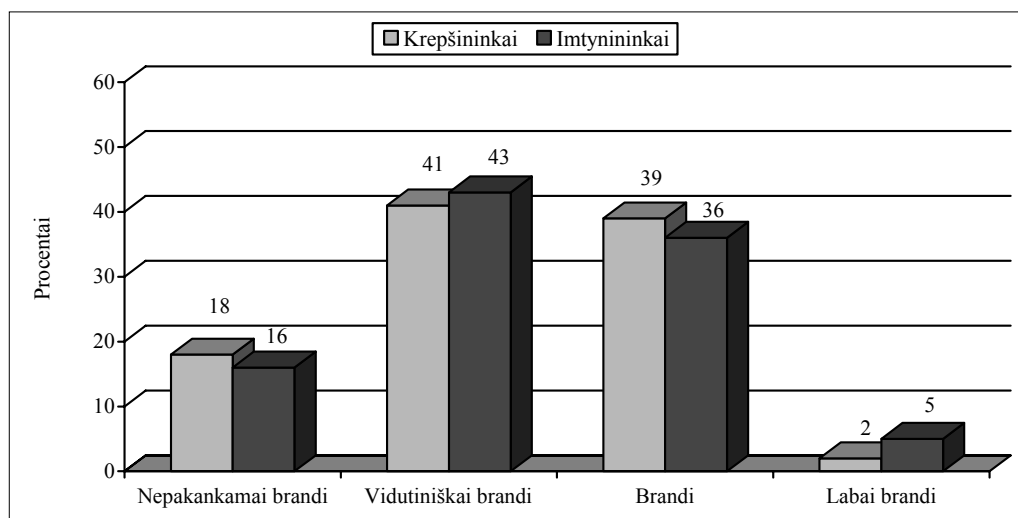
Atlikto tyrimo rezultatai atitinka vadovavimo sportinei veiklai modelio (Smoll, Smith 1989) idėją, kad treneris elgiasi tam tikru būdu, o sportininkai suvokia trenerio elgesį ir į jį atitinkamai reaguoja. Mūsų tyrimo rezultatai iš dalies patvirtino hipotezę, kad komandinės šakos sportininkų

1 lentelė. 15—18 metų krepšinininkų ir imtynininkų vertinimo skirstinys (skaičiais) pagal jų požiūrį į trenerio asmenybės brandą

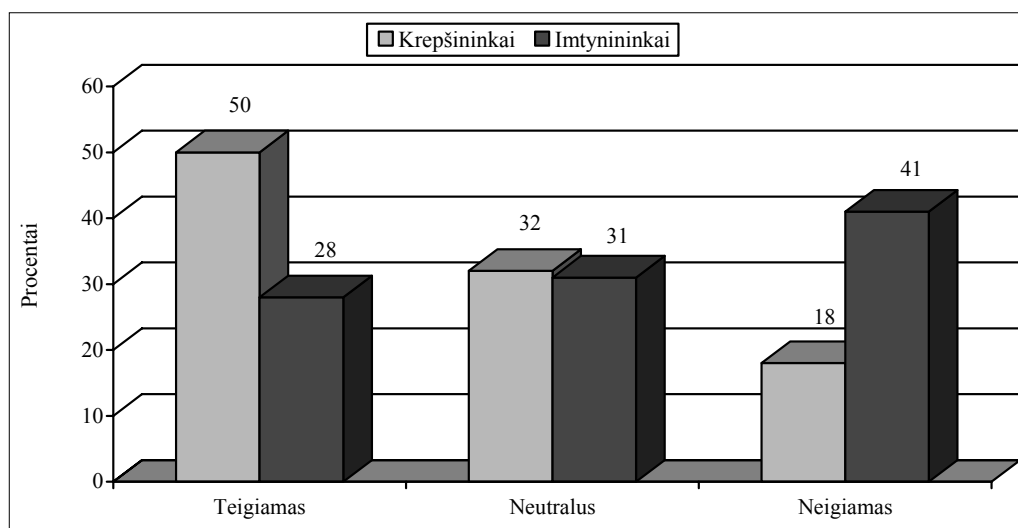
Tiriamieji	Trenerio asmenybė				χ^2 reikšmė ir patikimumo lygmuo
	Nebrandi	Vidutiniškai brandi	Brandi	Labai brandi	
Krepšinininkai, n = 44	8	18	17	1	0,48; $p > 0,05$
Imtynininkai, n = 42	7	18	15	2	

Trenerio poveikis sportininkų įkvėpimo būsenai	Teigiamas	Neutralus	Neigiamas	χ^2 reikšmė ir patikimumo lygmuo
Tiriamieji				
Krepšininkai, n = 44	22	14	8	6,17; p < 0,05
Imtynininkai, n = 42	12	13	17	

2 lentelė. 15–18 metų krepšininkų ir imtynininkų vertinimo skirstinys (skaičiais) pagal trenerio poveikį sportininkų įkvėpimo būsenai

1 pav. 15–18 metų krepšininkų ir imtynininkų vertinimo skirstinys (%) pagal jų požiūrį į trenerio asmenybės brandą

2 pav. 15–18 metų krepšininkų ir imtynininkų vertinimo skirstinys (%) pagal trenerio poveikį jų įkvėpimo būsenai

(krepšininkų) požiūris į trenerį pagal jo poveikį sportininkų įkvėpimo būsenai yra palankesnis nei individualios šakos sportininkų (imtynininkų): 15–18 metų krepšininkai trenerį pagal jo poveikį sportininkų įkvėpimo būsenai vertino palankiau negu imtynininkai. Jau minėjome, kad panašūs rezultatai gauti ir R. Malinausko (2003, 2004) atliktų tyrimų metu, kuomet buvo tiriamos „Topo centro“ ir „LKA Atleto“

krepšinio komandos. Gautus duomenis lyginant su L. Percival (1971) tyrimų rezultatais galima teigti, kad jie neprieštaruoja seniau atlikto tyrimo duomenims. Tai galima paaiškinti: komandinių šakų (krepšinio) sportininkų bendravimas atviresnis, patys sportininkai labiau bendrauja ir tarpusavyje, ne tik su treneriu. Imtynininkų bendravimas yra labiau orientuotas tik į trenerį, atsakomybė yra individuali, trenerio dėmesys

individualus, todėl atsiranda griežtesnių ir galbūt tikslesnių vertinimų. Lyginant gautus rezultatus su E. Wong, L. Bridges (1995) tyrimų duomenimis galima konstatuoti, kad buvo tiriami jaunesnės amžiaus grupės atstovai, t. y. ne sportuojantys paaugliai ir jaunuoliai, o vaikai. Ištyrus jaunesnius (9–13 metų) sportininkus buvo nustatyta, kad požiūris į trenerį yra palankesnis, kai trenerio instrukcijos yra motyvuojamojo pobūdžio. Galima manyti, kad ir mūsų tirtų jaunųjų krepšininkų požiūriui į trenerį pagal jo poveikį sportininkų įkvėpimo būsenai tai turėjo įtakos, tačiau tai būtų tik prielaida, kurią reikėtų patikrinti.

Manome, kad gautus duomenis nebūtų korektiška lyginti su rezultatais tų darbų (pvz., Miller, 1992), kuriuose treneriai grupuojami amžiaus, lyties ar treniravimo stažo atžvilgiu, nes mūsų tyrimo metu į šiuos subjekto kintamuosius nebuvo atsižvelgta. Galbūt galima palyginti mūsų tyrimo rezultatus su autorių, kurie tyrė kitų sporto šakų, o ne krepšininkų ir imtynininkų požiūrį į trenerį. Pavyzdžiui, tiriant futbolininkus (Grisafe et al., 2003) buvo atskleista, kad sportininkų požiūris į trenerį yra palankesnis, kai treneris kaip pedagoginio poveikio priemonę savo darbe taiko humorą. Ištyrus jaunuosius futbolininkus ir kriketo žaidėjus buvo nustatyta, kad žaidimas sukelia malonumą ir žaidėjų požiūrį į trenerį daro palankesni, kai treneris teikia žaidėjams socialinę paramą ir skatina jų savarankiškumą (Reinboth et al., 2004). Vadinasi, užsienio autorių darbuose buvo analizuojami papildomi kintamieji, kurių mes neanalizavome, bet į kuriuos galbūt reikėtų atsižvelgti tolesniuose tyrimuose. Būtina atkreipti dėmesį į tai, kad, pavyzdžiui, tiriant krepšininkų ir krepšininkų požiūrį į trenerį (į jo demokratinį elgesį, socialinę paramą, grįžtamojo ryšio teikimą) skirtumų nebuvo nustatyta (Sherman, Fuller, 2000). Mes netyrėme moterų sportininkų,

todėl reikalingi tolesni šios srities tyrimai lyties atžvilgiu.

Apibendrinant galima teigti, kad požiūrio į trenerį vertinimui turi reikšmės ir tokie veiksniai, kaip antai: psichologinė ir socialinė pratybų atmosfera, trenerių ir sportininkų tarpasmeniniai santykiai (Mikalauskas, 2000; Šukys, 2001; Meidus, 2003). Kai kurie autoriai (pvz., Kenow, Williams, 1999), tirdami sportininko požiūrį į trenerį, rekomenduoja atsižvelgti į tokį kintamąjį kaip sportininko ir trenerio suderinamumas. Keiliama prielaida, kad kai sportininkų ir trenerio suderinamumas didesnis, tai ir tokių sportininkų požiūris į trenerį palankesnis. Kadangi dar nėra adaptuotos metodikos šiam kintamajam įvertinti, o tyrimo metu trenerio ir sportininko santykių analizė nebuvo išsamiai atlikta, tai manome, kad į šį klausimą būtina atsižvelgti atliekant tolesnius tyrimus. Papildomai reikėtų ištirti ir didelio meistriškumo sportininkus, nes negalima apsiriboti tik jaunučių ar jaunių tyrimo duomenimis.

IŠVADOS

1. 15–18 metų imtynininkai ir krepšininkai trenerio asmenybės brandą vertina vidutiniškai, nes trenerį kaip vidutiniškai brandžią asmenybę įvardija 43% imtynininkų ir 41% krepšininkų. Taikant χ^2 kriterijų nustatyta, kad krepšininkų ir imtynininkų požiūris į trenerio asmenybės brandą statistiškai patikimai nesiskiria ($p > 0,05$).
2. Trenerio poveikį sportininko įkvėpimo būsenai 50% krepšininkų ir 28% imtynininkų vertina teigiamai. Nustatytas statistiškai patikimas ($p < 0,05$) 15–18 metų krepšininkų ir imtynininkų trenerio vertinimo pagal jo poveikį sportininko įkvėpimo būsenai skirtumas: krepšininkų požiūris palankesnis.

LITERATŪRA

Aleksandravičiūtė, B. (2001). *Sporto komandos tarpasmeninių santykių ypatumų įvertinimas ir jų optimizavimas: daktaro disertacija*. Kaunas: LKKA.

Bergmann-Drewe, S. (2000). An examination of the relationship between coaching and teaching. *Quest*, 52, 79–88.

Carron, A. V., Bray, S. R., Eys, M. A. (2002). Team cohesion and team success sport. *Journal of Sports Sciences*, 20, 119–126.

Carron, A. V., Chelladurai, P. (1981). The dynamics of group cohesion in sport. *Journal of Sport Psychology*, 3, 123–139.

- Carron, A. V., Michelle, M., Colman, M. M., Wheeler, J. (2002). Cohesion and performance in sport: A meta analysis. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 24, 168—188.
- Carron, A. V. (1978). Role behavior and the coach — athlete interaction. *International Review of Sport Sociology*, 21, 215—234.
- Chelladurai, P. (1984). Discrepancy between preferences and perceptions of leadership behavior and satisfaction of athletes in various sports. *Journal of Sport Psychology*, 6, 27—41.
- Chelladurai, P. (1990). Leadership in sports: A review. *International Journal of Sports Psychology*, 21, 328—354.
- Chelladurai, P., Saleh, S. (1980). Dimension of leader behavior in sports: Development of a leadership scale. *Journal of Sport Psychology*, 2, 34—35.
- Gardner, D. E., Shields, D. L., Bredemeier, B. J., Bostrom, A. (1996). The relationship between perceived coaching behaviors and team cohesion among baseball and softball players. *The Sport Psychologist*, 10, 367—381.
- Gillbert, W. D., Trudel, P. (2004). Role of the coach: How model youth team sport coaches frame their roles. *The Sport Psychologist*, 18, 21—43.
- Grisafe, C., Blom, L. C., Burke, K. L. (2003). The effects of head and assistant coaches' uses of humor on collegiate soccer players' evaluation of their coaches. *Journal of Sport Behaviors*, 26 (2), 103—107.
- Kenow, L., Williams, J. M. (1999). Coach-athlete compatibility and athlete's perceptions of coaching behaviors. *Journal of Sport Behaviors*, 22 (2), 251—260.
- Malinauskas, R. (2003). Didelio meistriškumo dvikovos sporto šakų sportininkų ir jų rezervo motyvacijos ypatumai. *Sporto mokslas*, 1 (31), 19—22.
- Malinauskas, R. (2004). Sportininkų požiūris į trenerį krepšinio treniruotės valdymo kontekste. *Ugdymas. Kūno Kultūra. Sportas*, 2, 32—37.
- Martens, R. (1999). *Sporto psichologijos vadovas treneriui*. Vilnius: LSIC.
- Meidus, L. (2003). Rankinio komandų žaidėjų tarpusavio sąveikos ypatumai. *Sporto mokslas*, 3, 27—31.
- Mikalauskas, R. (2000). *Edukologinių veiksmų derinimas sporto komandos veikloje: daktaro disertacija*. Kaunas: LKKA.
- Miller, A. W. (1992). Systematic observation behavior similarities of various youth sport soccer coaches. *Physical Educator*, 49 (3), 136—143.
- Miškinis, K. (2002). *Sporto pedagogikos pagrindai*. Kaunas. LKKA.
- Percival, L. (1971). The coach from athlete's viewpoint. *Proceedings: Art and Science of Coaching Symposium* (pp. 89—93). Toronto: Fitness Institute.
- Reinboth, M., Duda, J. L., Ntoumanis, N. (2004). Dimensions of coaching behavior, need satisfaction, and the psychological and physical welfare of young athletes. *Motivation and Emotion*, 28 (3), 297—310.
- Sherman, C. A., Fuller, R. (2000). Gender comparisons of preferred coaching behaviors in Australian sports. *Journal of Sport Behaviors*, 23 (4), 390—404.
- Shriesheim, J. F. (1980). The social context of leader — subordinate relations: An investigation of the effects of group cohesiveness. *Journal of Applied Psychology*, 65 (2), 183—194.
- Smool, F. L., Smith, R. E. (1989). Leadership behaviors in sport: A theoretical model and research paradigm. *Journal of Applied Social Psychology*, 19, 1522—1551.
- Spink, K. S., Carron, A. B. (1994). Group cohesion effects in exercise classes. *Small Group Research*, 25, 26—42.
- Šukys, S. (2001). *Sportinė veikla kaip paauglių vertybių orientacijų, asmenybės savybių ir socialinio elgesio formavimosi veiksnys: daktaro disertacija*. Kaunas: LKKA.
- Widmeyer, W. N., Carron, A. V., Brawley, L. R. (1993). Group cohesion in sport and exercise. In R. N. Singer, M. Murphey, L. K. Tennant (Eds.), *Handbook of Research on Sport Psychology* (pp. 672—692). New York: Macmillan.
- Wong, E. H., Bridges, L. J. (1995). A model of motivational orientation for youth sport: some preliminary work. *Adolescence*, 30 (118), 437—452.

THE 15—18-YEAR-OLD BASKETBALL PLAYERS AND WRESTLERS' PERCEPTIONS OF THEIR COACH AND HIS / HER INFLUENCE UPON THEIR STATE OF FLOW

Romualdas Malinauskas, Gintaras Bukauskas
Lithuanian Academy of Physical Education, Kaunas, Lithuania

ABSTRACT

The article is concentrated upon the research of an athlete's (aged 15—18 years) perception towards their coach. The point of view towards a coach's influence upon an athlete's state of flow is also widely analysed. While trying to aim the mentioned object certain tasks were being solved, such as: to estimate the maturity of a coach's personality from an athlete's point of view; to investigate the perception towards a coach according

to his / her influence upon an athlete's state of flow. It is supposed that team athletes (basketball players) hold a more favourable perspective towards their coach as compared to those of individual sport (wrestlers).

The following methods of research were applied: the questionnaire method (how is maturity of a coach's personality estimated and how a coach is evaluated according to his / her influence upon sportsmen's state of flow); mathematical statistics (test χ^2). The research took place in 2004. Members and pupils from the following sports schools, clubs and sports centres took part in it: 13 students (aged 15—16 years) from A. Sabonis Basketball School; 14 students (aged 17—18 years) from Kaunas Basketball School; 15 students (aged 15—16 years) from The Basketball Club "Žvaigždžių tornadas"; 12 wrestlers (aged 17—18 years) from The Lithuanian Olympic Sports Centre; 13 wrestlers (aged 15—16 years) from Visaginas Wrestling Club "Sparta"; 14 wrestlers (aged 15—16 years) from Anykščiai Wrestling Club; 5 wrestlers (aged 15—16 years) from Kaunas JSO Sports School. Altogether 86 athletes (aged 15—18 years) participated in this study.

The results revealed that wrestlers and basketball players' evaluations of their coach as mature personality were satisfactory. By applying test χ^2 it was established that basketball players and wrestlers' perceptions of their coach's maturity statistically did not differ ($p > 0.05$). Statistically significant ($p < 0.05$) differences between basketball players (aged 15—18 years) and wrestlers (aged 15—18 years) were established according to the valuations of their coach's influence upon their state of flow. The basketball players' perception was more positive.

Keywords: athletes' perceptions towards coach, the state of flow, basketball, wrestling.

Gauta 2005 m. rugsėjo 19 d.
Received on September 19, 2005

Priimta 2005 m. gruodžio 28 d.
Accepted on December 28, 2005

Romualdas Malinauskas
Lietuvos kūno kultūros akademija
(Lithuanian Academy of Physical Education)
Sporto g. 6, LT-44221 Kaunas
Lietuva (Lithuania)
Tel +370 37 231560
E-mail r.malinauskas@lkka.lt